

December 2018

Bidragssatser for heltidsbedrifter 2017 – Niveau og spredning

Highlights

- Den gennemsnitlige bidragssats for heltidsbedrifter lå i 2017 på 1,05 pct. – en stigning på 0,22 procentpoint fra 2012 til 2017. Stigningstakten har været aftagende i de seneste år.
- Heltidsbrug betaler årligt i alt 1,9 mia. kr. i bidrag – en stigning fra ca. 0,7 mia. kr. i 2008. Alene *stigningen* i bidragssatserne fra 2012 til 2017 koster landbruget 630 mio. kr. Stigningen fra 2008 skyldes både flere realkreditudlån og højere bidragssatser. Men mens udlånet til heltidsbedrifterne er steget med ca. 15 pct., er omkostningerne til bidrag steget med 163 pct.
- Godt 70 pct. af heltidsbedrifterne betalte en bidragssats mellem 0,7 og 1,3 pct. Ca. halvdelen af landmændene betalte en bidragssats mellem 0,8 og 1,2 pct. Ca. 10 pct. betalte under 0,7 pct. i bidrag, mens næsten 30 pct. af landmændene betalte over 1,2 pct. Der er således betydelig variation, og realkreditinstitutterne prisdifferentierer i stigende grad.
- Bidraget udgjorde med 23,6 pct. en betydelig andel af de finansielle omkostninger i 2017. Andelen er primært steget på en kombination af rentefald og stigende bidragssatser.
- Bidragssatserne skal ideelt set afspejle den finansielle sektors omkostninger og den risiko, der er forbundet med udlånet. Og både omkostninger og risiko er steget, dels som følge af myndighedernes restriktive krav til realkreditinstitutterne og strammere regler for værdiansættelse og nedskrivninger, og dels på grund af kriseårene 2008-2010 og 2014-2016, der har forringet landbrugsbedrifternes økonomi via lav indtjening og dræn af egenkapital.
- Men selvom både omkostninger og risiko er steget, har realkreditinstitutternes tab på landbrug i perioden 2007-2017 været yderst begrænsede – ca. 1,7 mia. kr. - på trods af de historisk vanskelige år for landbruget. Siden 2007 har bidragssatserne givet realkreditinstitutterne en indtjening på 14,5 mia. kr. alene på heltidsbrug.
- Den økonomiske og finansielle krise samt myndighedernes krav til den finansielle sektor har været særdeles dyr for landbruget. Vurderingen af bidragssatsernes niveau er dog vanskelig, idet baggrunden for bidragsstigningen er uigennemsigtig. Det er uhensigtsmæssigt i en konkurrencemæssig kontekst.

Henvendelser vedr. analysen bedes rettet til:

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@seges.dk

Amalie Woel

Studentermedhjælper

Baggrund og afgrænsning

Realkreditlån er normalt landbrugets væsentligste og billigste finansieringskilde. Sådan vil det formentlig også være i lang tid fremover. Administrationsbidraget på realkreditlån er dog generelt steget kraftigt siden starten af den økonomiske og finansielle krise i 2007/8.

Realkreditinstitutterne fastsætter bidragssatserne ud fra realkreditinstituttets omkostninger, indtjeningsbehov og en helhedsvurdering af den pågældende virksomheds kreditværdighed, hvori der indgår såvel kvantitative som kvalitative vurderinger. Der er stor variation i størrelsen af bidragssatserne.

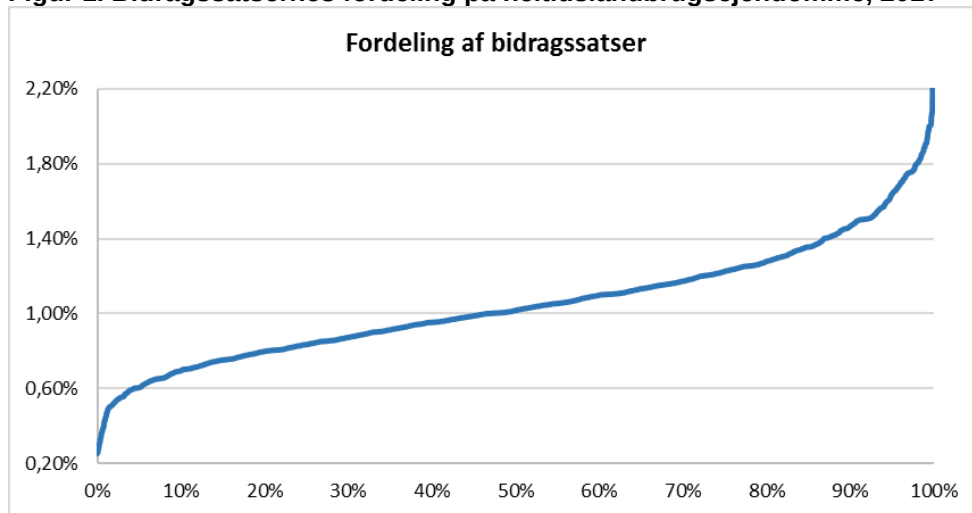
Dette primært deskriptive notat har til formål at beskrive niveauet og spredningen i bidragssatserne ultimo 2017, og suppleres af analyser, der belyser, hvilke økonomiske faktorer, der influerer på bidragssatserne. Beregningerne er foretaget på baggrund af 4.690 regnskaber for 2017.

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

Den gennemsnitlige bidragssats for heltidslandbrug lå ultimo 2017 på 1,05 pct. Det er en stigning på 0,02 pct. point fra 2016 og en stigning på 0,22 pct. point fra 2012, hvor den gennemsnitlige bidragssats var 0,83 pct.

Der er stor spredning i virksomhedernes bidragssatser, og dermed en betydelig variation i, hvad den enkelte landbrugsvirksomhed betaler til realkreditselskaberne. Figur 1 viser bidragssatsen for hver enkelt ejendom i undersøgelsen på basis af 2017-regnskaberne.

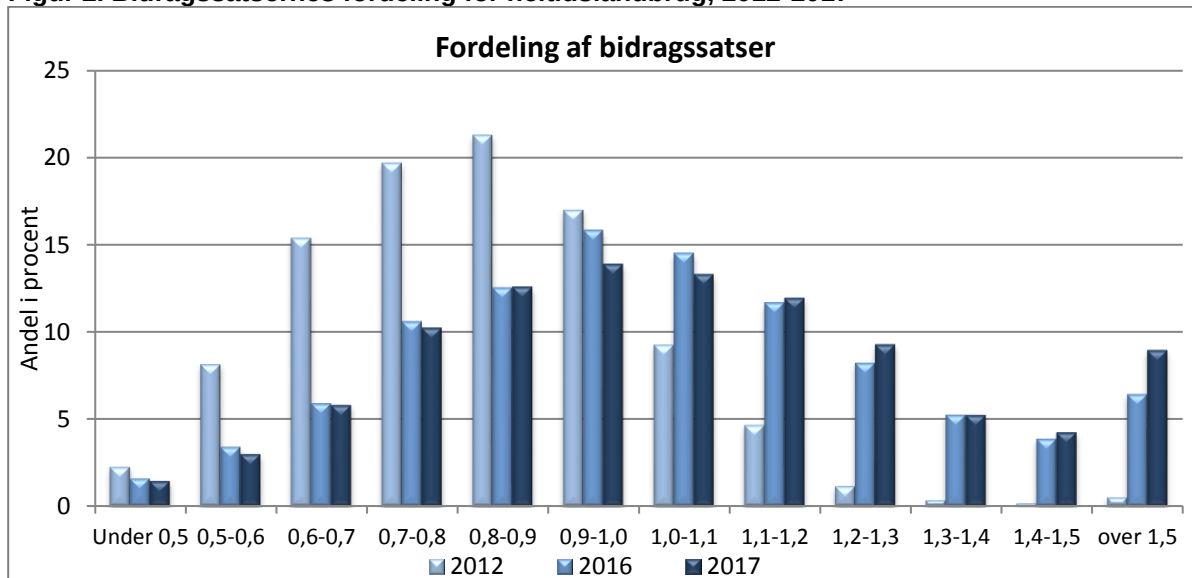
Figur 1. Bidragssatsernes fordeling på heltidslandbrugsejendomme, 2017



I Figur 2 er bidragssatserne opdelt i intervaller, hvoraf det ses, at i 2017 betalte omtrent:

- Godt 70 pct. af landmændene mellem 0,7 og 1,3 pct.
- Ca. 50 pct. af landmændene har en bidragssats mellem 0,8 og 1,2 pct.
- Ca. 10 pct. under 0,7 pct.
- Næsten 30 pct. af landmændene har en bidragssats over 1,2 pct.

Figur 2. Bidragssatsernes fordeling for heltidslandbrug, 2012-2017

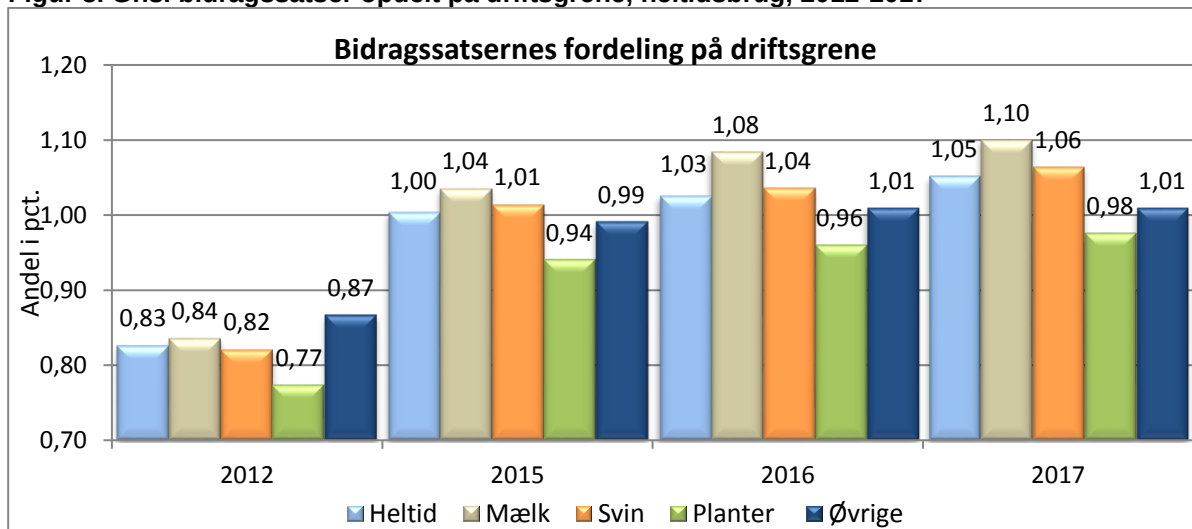


Før finanskrisen lå bidragssatserne typisk under 0,5 pct. Der er således tale om mere end en fordobling af bidragssatserne fra 2007/8 til 2017. De seneste år er stigningshastigheden dog aftaget. Således er de gennemsnitlige bidragssatser blot steget med 0,02 pct. point fra 2016 til 2017. Samtidig er der en tendens til, at realkreditinstitutterne i højere grad prisdifferentierer.

Opdelt på driftsgrene er der en tendens til at planteproducenter betaler mindst i bidrag, 0,98 pct., mens mælkeproducenterne betaler 1,10 pct. i bidragssats, jf. Figur 3 nedenfor.

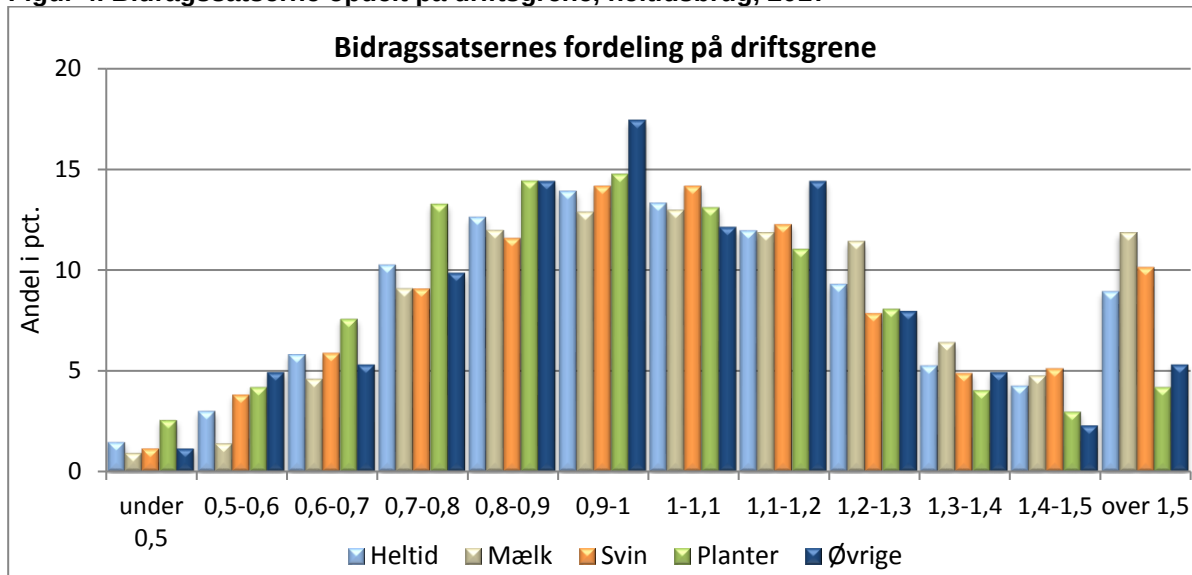
Forskellen i planteproducenternes bidragssatser i forhold til resten af landbruget kan skyldes, at jord udgør en større andel af aktiverne. Jord forbindes med en højere grad af "sikkerhed" for kreditgiver end andre aktiver. Modsat har mælkeproducenterne været ramt af store prisudsving som følge af ændrede markedsforhold og -struktur, såsom Ruslands importforbud og afskaffelse af mælkekvoterne i EU. Denne øgede risiko i kombination med høj gæld aflejrer sig i relativt højere bidragssatser.

Figur 3. Gns. bidragssatser opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2012-2017



Spredningen i bidragssatserne er stort set ens på tværs af driftsgrenene. Løjnefaldende er blot de relativt lidt lavere satser for planteproducenter og lidt højere satser for mælkeproducenter, jf. Figur 4. Figur 4 viser desuden, at en væsentlig større andel af mælke- og svineproducenter betaler en bidragssats højere end 1,4 pct. sammenlignet med de øvrige driftsgrene.

Figur 4. Bidragssatserne opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2017

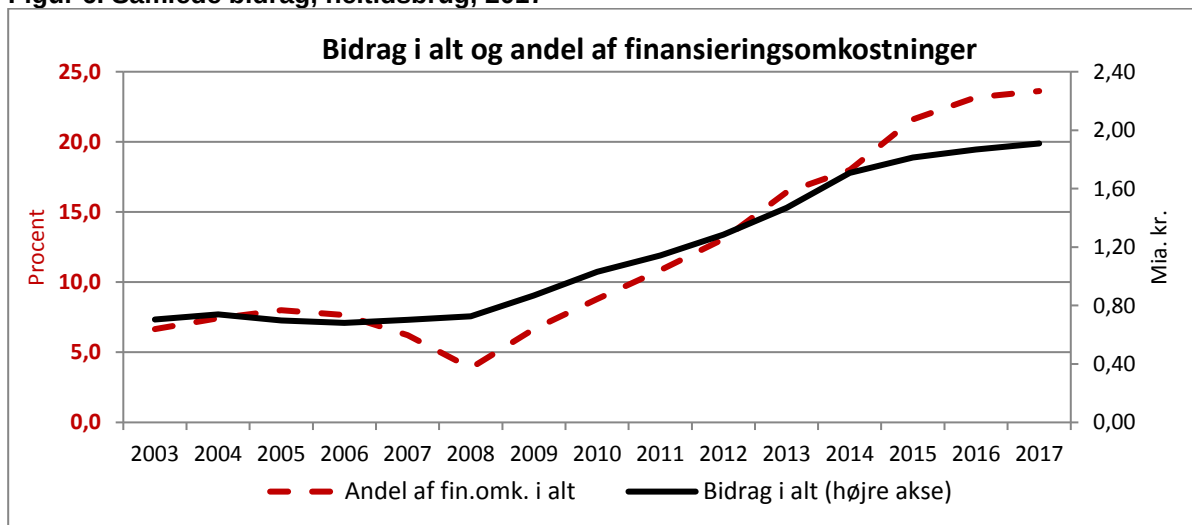


Landbrugets samlede omkostninger til bidrag til realkreditinstitutter

Heltidslandbrugenenes samlede omkostning til bidrag er steget kraftigt. Fra at udgøre ca. 0,7 mia. kr. i 2008 udgør omkostningerne til bidrag nu ca. 1,9 mia. kr. i 2017. For hele landbruget er omkostningen til bidrag ca. 2,7 mia. kr. i 2017. Stigningshastigheden er dog aftagende, da omkostningen for hele landbruget til bidrag blot er steget med 0,06 mia. fra 2016 til 2017.

Stigningen siden 2008 afspejler dels en stigning i realkreditudlånet og dels højere bidragssatser. Udlånet er steget med 15 pct., og omkostningerne til bidrag er steget med 163 pct.

Figur 6. Samlede bidrag, heltidsbrug, 2017



Siden 2008 er bidragets andel af de samlede finansieringsomkostninger steget kraftigt fra ca. 4 pct. til 23,4 pct., hvilket illustrerer, den store betydning bidraget nu har for finansieringen. De samlede finansieringsomkostninger er dog blot steget med 0,4 pct. point fra 2016 til 2017. Årsagen til stigningen i bidragets andel af de samlede finansieringsomkostninger er primært en kombination af rentefald og højere bidragssatser. Andelen er højest for mælkeproducenter og lavest for planteproducenter. Svineproducenter ligger omkring middel.

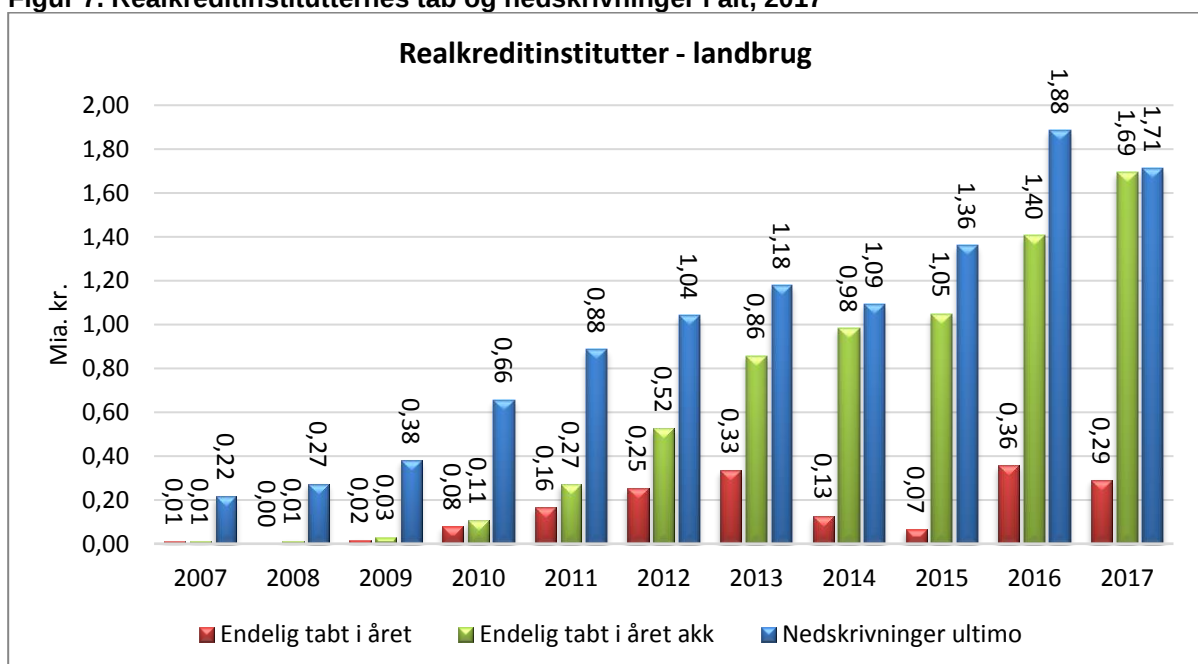
Principielt set skal bidragssatserne over for landbruget afspejle de administrations- og kapitalomkostninger samt den risiko, der er forbundet med udlån til landbruget. Siden finanskrisen har en række forhold i den finansielle sektor samt landbrugets egne økonomiske forhold berettiget højere bidragssatser. Skrappe krav fra myndighederne til realkreditinstitutterne til solvens og likviditet har dog medført stigende omkostninger og skærpede indtjeningskrav. Samtidig har myndighederne strammet reglerne vedrørende værdiansættelse og nedskrivninger, hvilket har forringet sikkerhederne bag realkreditinstitutternes udlån.

Desuden blev gældsserviceringsevnen i landbruget generelt set forringet i kriseårene 2008-2010 og igen i 2014-2016. Der er ekstrem stor spredning i landbrugsvirksomhedernes økonomiske formåen, og lavkonjunktoren har ramt driftsgrenene på lidt forskellige tidspunkter og med forskellig styrke. Men generelt set faldt indtjeningen i kriseperioderne, samtidig med at egenkapitalen faldt fra 2008-2011, og gælden er stagneret på et relativt højt niveau.

Heroverfor står dog, at på trods af de økonomisk vanskelige år for landbruget, har realkreditinstitutternes tab på landbrug i hele perioden 2007-2017 været yderst begrænsede. Med en stigning på 300 mio. kr. i 2017, nåede det akkumulerede tab i perioden op på ca. 1,7 mia. kr., jf. figuren nedenfor.

Nedskrivningerne (reserver til forventede tab) faldt med ca. 0,2 mia. kr. i 2017 og nåede ned på 1,7 mia. kr.

Figur 7. Realkreditinstitutternes tab og nedskrivninger i alt, 2017



I samme periode 2007-2017 havde realkreditinstitutterne en indtjening fra bidragssatserne på 14,5 mia. kr. på heltidsbrug. Alene *stigningen* i heltidsbrugenes bidragssatser fra 2012 til 2017 udgjorde 630 mio. kr.

Det er vanskeligt at vurdere bidragssatsernes niveau i forhold til omkostninger og risiko på grund af kompleksitet og uigennemsigthed i prissætningen, hvilket er uhensigtsmæssigt i en konkurrencemæssig kontekst.

Sammenhæng mellem bidragssatser og økonomiske variable

SEGES har inden for de senere år undersøgt den statistiske sammenhæng mellem bidragssatserne og en række økonomiske variable ved brug af forskellige statistiske metoder, herunder machine learning teknikker og regressionsanalyser.

De gennemgående resultater er, at der generelt har kunnet testes signifikant sammenhæng mellem bidragssatserne og såvel nøgletal tilknyttet balancen og nøgletal for rentabilitet, likviditet og indtjening. Af disse hovedgrupper er nøgletal vedrørende balancen dog bedst i stand til at forklare bidragssatsernes niveau. Nedenfor gengives eksempler på sammenhænge, der har vist sig statistisk signifikante:

Balance:

- Gældsprocent - Jo højere gældsprocent, desto højere bidragssats og vice versa.
- Soliditet – Jo højere soliditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Loan-to-value – Jo højere loan-to-value, desto højere bidragssats og vice versa.
- Restgæld - Jo større restgæld, desto højere bidragssats og vice versa.
- Egenkapital - Jo lavere egenkapital, desto højere bidragssats og vice versa.

Rentabilitet, likviditet og indtjening:

- Driftsresultat – Jo bedre driftsresultat, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Likviditet – Jo større overskudslikviditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Kombinerede (relative) nøgletal, hvor både indtjenings- og balance-nøgletal samt indikatorer for virksomhedens størrelse indgår – jo bedre indtjening, bedre konsolidering og jo større, desto lavere bidragssats og vice versa.

Andre forhold:

- Realkreditinstitut - Der er forskel på niveauet for bidragssatserne i de enkelte realkreditinstitutter.
- Afdragsfrihed – Jo større andel af lån med afdragsfrihed, desto højere bidragssats og vice versa.
- Misligholdte lån – Hvis bedriften misligholder lån, betales et højere afdrag.
- Antal lån - Jo flere lån, desto højere bidragssats og vice versa.

Flere af nøgletallene er højt korrelerede, hvor et endeligt model-setup skal tage højde herfor, f.eks. ved at udvælge de bedste inden for kategorien i forhold til modellens formål, eller ved at anvende teknikker til komponentanalyse (f.eks. PCA).

Analyserne har desuden vist, at udviklingen og accelerationen i de forskellige økonomiske nøgletal kun i mindre grad har betydning for bidragssatsen. Det er således i højere grad selve niveauet på nøgletallet, der er afgørende.

Der kan være stor forskel på, hvilke bidragssatser, de enkelte landmænd betaler, og bidragssatsen fastsættes i vid udstrækning individuelt. Selvom der er god sammenhæng mellem landmandens økonomiske formåen og bidragssatsen, dvs. prisen på at opnå kredit, er de økonomiske nøglets forklaringsgrad ikke fyldestgørende. Der er derfor en række ikke-økonomiske variable, som indgår i prisfastsættelsen. Det kan for eksempel være realkreditinstituttets individuelle vurdering af låntageren, miljøforhold, makro-, branche- og driftsgrensspecifikke forhold, eller forhold i realkreditinstituttet selv, såsom ønsket om at øge indtjeningen.

Den individuelle fastsættelse af bidragssatserne medfører også, at en gruppe landmænd betaler en højere bidragssats end andre landmænd med sammenlignelige økonomiske resultater. Det kan skyldes 1) at en supplerende kvalitativ vurdering af landmanden berettiger et højere risikotillæg, 2) en fejlvurdering af landmanden eller 3) at det på grund af markedsmæssige uhensigtsmæssigheder er muligt at pålægge landmanden højere bidragssatser end berettiget, idet konkurrencen mellem realkreditinstitutter delvist er sat ud af kraft, da landmænd ikke altid frit kan skifte finansiell samarbejdspartner.

Siden 2007/8 har finansielle omkostninger (højere bidrag, gebyrer og kursskæring samt i nogle tilfælde højere rentemarginal) samlet set forringet landmændenes konkurrenceevne. Men da der kan konstateres en sammenhæng mellem en række økonomiske variable og bidragssatsen, kan en vej til at opnå bedre vilkår hos den finansielle samarbejdspartner være at forbedre bedriftens økonomi. For eksempel kan lavere gæld og/eller en forbedret indtjening styrke forhandlingskraften og sætte en god cirkel i gang med billigere kredit, yderligere forbedringer af indtjeningen/mindre gæld, lavere marginale låneomkostninger, mere rentable investeringer samt friere dispositionsret og lettere adgang til fremmedkapital.